

Lugu kahest ratsanikust ja ökokülast
Toomas Trapido
MÜ'06

Kõige tuntumad neli ratsameest peale nelja musketäri pärinevad Johannese Ilmutusteraamatust - Sõda, Nälg, Haigus ja Surm. Tänapäeval on nende nelja mõjujõud ehk mõnevõrra vähenenud, kuid mitte enam väga kaugel paistavad kappamas kaks uut ratsanikku - kliimamuutus ja energialoojang. Mõlemad on piisavalt võimsad, et kogu meie elukorraldus segi pöörata. Erinevalt Johannese ilmutustest saame kliimamuutuse ja energialoojangu puhul rääkida mõõdetavatest suurustest, sadadest teadustöödest ning küllalt lihtsalt arusaadavast teooriast, mille tõesust meie elu igapäevaselt üha enam ja enam kinnitab.

Kliimamuutus ja selle vähemalt osaline põhjustamine inimtegevuse (fossiilkütuste põletamise) poolt saanud faktiks. Tegu pole pimedade usu või huvigruppide mõjuga, vaid kasvava konsensusega, mis toetub üha enam reaalsele mõõtmistulemustele ja teaduse tippajakirjades (Science, Nature jt) publitseeritud kliimamuutust käsitlevatele teadustöödele.

Mõned näited. 2005. aasta oli kõige soojem Maa temperatuurimõõtmiste ajaloos. Metaani ja süsinikdioksiidi kontsentratsioon atmosfääris on 650 000 (!) aasta kõrgeimal tasemel. Gröönimaa liustike taandumise kiirus on mitmekordistunud. Arktika igikelts soojeneb. Orkaanide intensiivsus on suurenenud osaliselt tänu kliima soojenemisele.

Teisalt on kohe-kohe jõudmas tippu maailma naftatootmine (kui ta seal juba ei ole). Nafta on olnud meie tsivilisatsioonile ja saavutustele asendamatuks kütuseks. Ta on vedel, kergelt transporditav, suure energiasisaldusega ja siiani üpris lihtsalt kättesaadav. Samas on kõik suuremad maardlad avastatud enne 1970.-ndaid aastaid ning praeguseks on hiidmaardlad valdavalt languses või platool. Nt Põhjamere naftatoodang väheneb juba üle 10% aastas. Maagaasi tipp saabub 10-20 aasta jooksul ning mitmesugused õliliiivad, põlevkivid ja isegi süsi ei saa iialgi asendada naftat täies mahus.

Seega on meie kõigi ees suur ülesanne - kujundada meie tsivilisatsioon sihikindlalt ja rahulikult ümber vähe energiat kasutavaks, säilitades kasuliku, nt kiire kommunikatsiooni interneti näol ja samal ajal toime tulles kliimamuutusega.

Üheks kõige perspektiivikamaks lahenduseks on ökokülad, mis tekivad üle maailma, mis võivad asuda nii maal kui linnas ja mis on koondunud ka ülemaailmseks võrgustikuks. Loomulikult peavad muutuma ka globaalsed juhtimis-, rahandus- ja kaubandussüsteemid. Teadmised ja oskused muutusteks on suuresti olemas, tuleb vaid sihikindlalt tööd teha. Oluline on meie kontekstis märkida, et Eesti ei jää nendest muutustest kuidagi väljaspoole, kuigi see võib vahest nii tunduda. Küsimus on vaid selles, kas me läheme neile vastu teadlikult ja proaktiivselt või võtame neid halva üllatusena ning ettevalmistamatult.